

Közhelyekkel élve...

Javítom diákjaim fogalmazásait.

Némelyik egészen bátor gondolatsor, vannak kissé ügyetlen, de lelkes munkák, némelyik inkább megmosolyogtat, és van köztük olyan is, amely elgondolkodtat.

Igazán zavarba akkor jövök, mikor közhelyekkel megírt dolgozatot kell javítanom. Húznám alá, javítójelekkel védeném meg a szöveg környezetét, hiszen elkötelezett magyartanárként igyekszünk az igényes nyelvhasználatra törekedni, és ezt továbbadni, meghatározóvá tenni munkánk során. Olykor azonban mi is élünk bizonyos felszínesnek ható panelekkel, így nem csoda, hogyha visszaköszönnek bizonyos klisék tanulóink dolgozataiban. Talán nem szentségtörés, ha éppen kanonizált költőnk egyik versének segítségével oldunk fel egy ma már elcsépelet, agyonhasznált közhelyet.

Hunyadi Mátyás még csak tizennégy éves volt, amikor Prágában raboskodott, mert a király, V. László elkergette. Édesanyja, Szilágyi Erzsébet ekkorra már elvesztette férjét és másik fiát is. Ezt az eseményt örökítette meg Arany János Mátyás anyja című versében.

A vers segítségével érzékeltetni tudjuk, hogy milyen szerencsések is vagyunk mi, XXI. századi emberek. Körülvesz bennünket mindenféle informatikai lehetőség, és mi élünk is ezekkel. Sms-ezünk, e-mailt írunk, közösségi portálokon lehetünk jelen. Információink kontinenseket képesek átszelni pillanatok alatt. Térben és időben olyan **kicsi lett ez a világ**.

Az iskolai házirendek bizonyára mindenhol tiltják a mobiltelefonok használatát, de ez esetben mégis tehetünk kivételt. Küldessünk diákjaikkal rövid SMS-eket, majd mérjük meg, milyen rövid idő alatt kapta meg az üzenetet a címzett. Így talán könnyebb elképzelniük, hogy pár száz évvel ezelőtt hatalmas távolságok állták útját még az aggodalomnak is.

Az Arany-vers értelmezése ez esetben akkor éri el a célját, ha az aggódó édesanya fájdalmának stációit hangsúlyozzuk. Irányítsuk a tanulók figyelmét a történelmi ballada elhallgatott részeire, és többféle módszerrel (dramatizált rövid jelenet, fényképsorozat készítése) megkínálva diákjainkat rögzíthetik a vers atmoszféráját. Álljon erre most itt egy példa:

Szilágyi Erzsébet reggel óta ki sem tette lábát a szobájából, zaklatottan járkált fel és alá. Gondolatai ide-oda cikáztak: hol az elmúláson tűnődött, hol pedig azon, kivel lépjen szövetségre, hogy Mátyást kiszabadíthassa. Úgy szeretne volna fiát magához ölelni. Nagyon magányos volt. Tétován az ablakhoz lépett. Tekintete az udvarra tévedt, odalent azonban csak a cselédek végezték ügyes-bajos dolgaikat. Ekkor mintha esni készülné, elszürkült az ég. Hirtelen asztalához ült, papírt és tollat ragadott. Levelet írt fiának, Mátyásnak. Zaklatottságát a rokon értelmű szavak ismétlésszerű egymásutánisága tükrözi: „kiveszlek, kiváltlak”. Később pedig: „ne mozdult, ne indulj”- írja levelében, mert cselszövésektől féltette fiát.

Az óvó-féltő anyai szavak után a vers második szakaszában a határozott, parancsoló hangú édesanya vár választ udvaroncaitól. Hogy a levél minél gyorsabban fia kezébe jusson, Szilágyi Erzsébet a vállalkozó szelleműnek a lovon túl sok pénzt ígért. Buda és Prága távolságát hét nap alatt tenné meg az egyik jelentkező, erre licitál rá négy nappal a másik cseléd. A türelmetlen anya mindkettőt soknak tartja. Istenhez fohászkodik: szárnyat kíván magának, mellyel fia után suhanhatna.

Mintha mindez nem lenne elég, hirtelen viharos szél támadt, a fekete felhők mögül lecsapott egy holló, és elragadta a levelet. Egy pillanatig mindenki megbabonázva állt. Szilágyi Erzsébet sikoltva adta ki a parancsot: el kell kapni. Rettenetes órák következtek, a szenvedő édesanya egyre elcsigázottabb lett, már csak csöndesen ült ágya szélén.

Vers utolsó két szakasza az ő mondatait örökíti meg. Az ismétlések a zaklatottság helyett a megnyugvást szolgálják: a holló visszatért Mátyás válaszával.

Az aggodalom fájdalmas stációit nekünk már nem kell átélnünk. Pár egyszerű lépés telefonunkon, számítógépünkön és könnyedén kapcsolatba léphetünk szeretteinkkel, barátainkkal. Ezt hangsúlyozva nyelvünk minőségi(bb) használatára is felhívhatjuk a figyelmet az irodalomórán.